

LAIKAS 8

TURINYS

Susipažinkime su Viduramžiais 1

I skyrius. Ant Romos imperijos griuvėsių

1.1 Bizantijos imperija	2
1.2 Alacho vardu	4
1.3 Europa tampa krikščioniška	6
1.4 Karolio Didžiojo imperija	8
+1.5 Vikingai: plėšikai, pirkliai ar atradėjai?	10
1.6 Feodalizmas – Viduramžių santvarka	12
Žinau, moku, galiu	14

II skyrius. Valdžia ir galia Viduramžiais

2.1 Riteriai ir jų pilys	16
2.2 Valstiečių kasdienis gyvenimas	18
2.3 Viduramžių mieste	20
2.4 Kas viršesnis: popiežius ar imperatorius?	23
2.5 Karai su kryžiaus ženklų	24
+2.6 Mongolai – pavojus iš Rytų	26
Žinau, moku, galiu	28

III skyrius. Viduramžių valstybė, kultūra ir žmogus

3.1 Viduramžių valstybės – nuo susiskaldymo iki vienybės ...	30
3.2 Viduramžių žmogus ir jo pasaulis	32
3.3 Kasdienis žmonių gyvenimas Viduramžiais	34
3.4 Nuo vienuolynų mokyklų iki universitetų	36
3.5 Viduramžių kūrėjai ir jų kūriniai	38
+3.6 Nuo maro, bado, ugnies ir karo gelbėjimas, Viešpatie!	40
Žinau, moku, galiu	42

IV skyrius. Lietuva: nuo valstybės sukūrimo iki Vytauto Didžiojo valdymo

4.1 Karaliaus Mindaugo palikimas – Lietuvos valstybė	44
4.2 Kryžiumi ir kalaviju	46
4.3 Gediminaičių valdymas	48
4.4 Kaip Lietuva tapo krikščioniškos Europos dalimi?	50
4.5 Vytauto Didžiojo laikai	52
4.6 Žalgirio mūšis – istorinė pergalė	54
Žinau, moku, galiu	55

 – temos puslapis vadovėlyje

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*

Darbai su istorijos vadovėliu LAIKAS 8 (2022 M. BUP)

Autoriai: Ignas Kapleris, Antanas Meištas, Karolis Mickevičius
Redaktorė Renata Levickienė
Dizaineris ir maketuotojas Arūnas Latiška
Žemėlapius sudarė Arūnas Latiška
Viršelio autorė Indrė Salanginaitė

© I. Kapleris, A. Meištas, K. Mickevičius
© Leidykla BRIEDIS, 2026

ISBN 978-609-494-297-6

BRIEDIS

Ilustracijų šaltiniai

Church of Ayios Nikolaos tis Steyis, Kakopetria, Cyprus, 3; <https://en.namu.wiki/>, 26; <https://en.wikipedia.org/wiki/>, 22, 34, 37, 39; <https://justhistoryposts.com/>, 32; <https://prints.sciencesource.com/>, 37; <https://ritaroberts.wordpress.com/>, 34; <https://www.cabinet.ox.ac.uk/>, 33; <https://www.facebook.com/archpng/>, 38; <https://www.google.com/maps/>, 48; <https://www.medievalists.net/>, 34; La basilica di San Vitale, 3, Latiška A., 6, 10, 12, 13, 16, 18, 19, 20, 24, 25, 27, 30, 35, 36, 37, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 53; Meištas A., 22, 23, 32, 34; The Metropolitan Museum of Art, New York, 3, 32; Universitätsbibliothek Heidelberg, 17.

1 Senjorai ir vasalai

1. Įsižiūrėk į pateiktą Viduramžių miniatiūrą. Reikiamose jos vietose įrašyk: *senjoras, vasalas*.

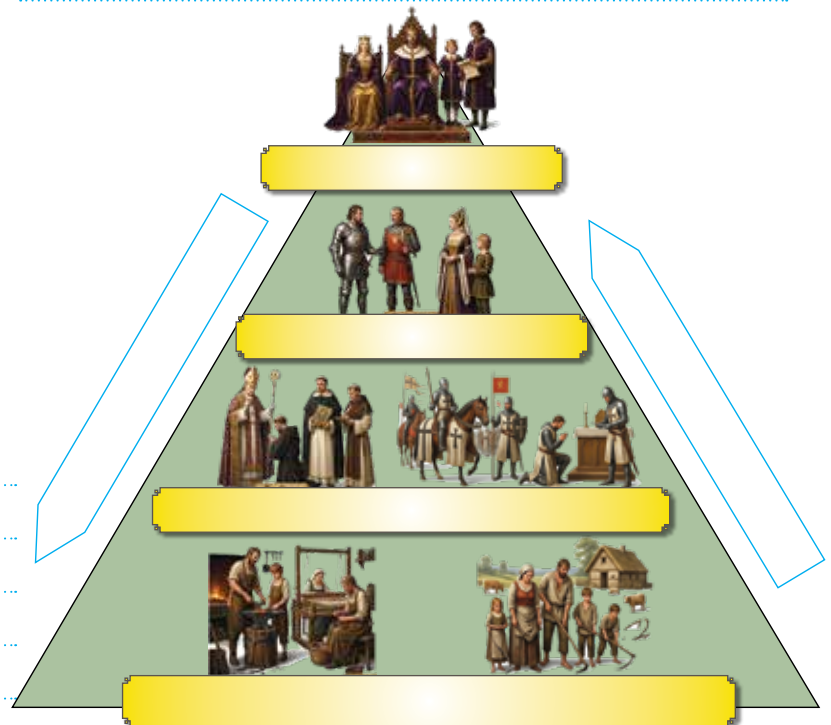
2. Paaiškink, kodėl vieną iš iliustracijoje vaizduojamų žmonių atpažinai kaip senjorą, o kitą kaip vasalą.

3. Apibūdink senjoro ir vasalo įsipareigojimus.
Senjoras vasalui:

Vasalas senjorui:

2 Feodalinė visuomenės piramidė

1. Reikiamose piramidės vietose įrašyk: *žemesnieji vasalai, karaliaus vasalai, karalius, valstiečiai, ištikimybė, globa, karinė tarnyba, skiria žemę ir tarnybą*.
2. Trumpai paaiškink, kaip Viduramžių visuomenėje veikė ši piramidė.

3 Pagrindinės feodalizmo sąvokos

Perskaityk pasakojimą apie riterį Vilhelmą ir praleistose vietose įrašyk tinkamas sąvokas: *beneficija, feodalizmas, alodas, feodas, privilegija*.

Viduramžiais Vakarų Europoje įsigalėjusi santvarka vadinama
..... Valdovui ištikimai tarnavęs kilmingasis

Vilhelmas iš karaliaus gavo nedidelę žemės valdą –

Pradžioje ji buvo tik laikinas, iki gyvos galvos Vilhelmui suteiktas atlygis už karinę tarnybą. Vėliau valda tapo paveldimu turtu, vadinamu Vilhelmas labai didžiavosi, kad garbinga jo giminė nuo neatmenamų laikų valdė ir Už šią žemės valdą jis nebuvo niekam skolingas ir neturėjo atlikti jokios karinės tarnybos. Be to, už narsą mūšyje karalius Vilhelmui raštu suteikė ypatingą Kilmingajam nebereikėjo mokėti dalies mokesčių valdovui.

4 Viduramžių luomai

1. Paaiškink, kaip supranti žodį „luomas“.

2. Perskaityk šiuos aprašymus ir prie kiekvieno įrašyk, kuriam luomui priskirtum.

Apibūdink kiekvieno luomo padėtį Viduramžių visuomenėje.

Vienintelis apylinkėse moku skaityti ir rašyti. Kiekvieną dieną perrašinėju šventas knygas. Vienuolyno bažnyčioje nuolat meldžiuosi, kad Dievas apsaugotų visų jūsų sielas nuo nuodėmių. Mano tėvai buvo valstiečiai. Jie nuo vaikystės leido man patarnauti bažnyčioje. Vėliau, išmokęs rašto ir tikėjimo tiesų, supratau tikrąjį gyvenimo kelią – tapau žmonių sielų ganytoju.

Aš gyvenu už aukštų miesto sienų mūrų. Siuvu batus ir džiaugiuosi, kad man kasdien nereikia mėžti tvartų ir ganyti gyvulių. Savo pasiūtais odiniais batais prekiauju turguje. Džiaugiuosi, kad mieste galioja kitokios gyvenimo taisyklės nei pas valstiečius kaime.

Mano rankos nešvarios nuo žemės. Kasdien skauda nugarą. Esu žmonių maitintojas. Jei ne mano užaugintas derlius visi mirtų iš bado. Nuo aušros iki sutemų tarsi jautis plušu laukuose tam, kad užtektų duonos ir mano šeimai, ir mūsų kaimo kunigui, ir kilmingajam senjorui. Esu prasčiokas, žinau, kad niekada netapsiu hercogu ar kunigaikščiu. Kenčiu daug vargo, bet tikiu Dievu ir jo sugalvota pasaulio tvarka.

Esu kilmingas ir turiu daug dirbamųjų žemių, miškų, priklausomų valstiečių, tarnų. Svarbiausia man yra garbė, todėl esu ištikimas savo senjorui – karaliui. Mano gyvenimas nuo pat vaikystės kupinas įvairių iššūkių: karų, turnyrų, damų dėmesio. Mėgstu į savo pilį pasikviesti svečių. Drauge su jais dažnai jojame į medžioklę mano nuosavame miške. Gausus laimikis – puiki proga iškelti įspūdingą puotą ir taip pagerbti kilmingus vaišių dalyvius.

5 Mokausi vertinti praeitį

Pateik savo nuomonę apie Viduramžių luominę santvarką. Paaiškink, kodėl šiais laikais ji būtų laikoma neteisinga.

1 Vikingų kelionės ir užkariavimai

1. Žemėlapyje pasirinkta spalva nuspalvink vikingų kilmės sritį ir kontroliuojamus kraštus.
2. Pažymėk vikingų žygių ir prekybos kelių maršrutus.
3. Reikiamose žemėlapių vietose įrašyk: *Skandinavija, Anglija, Rusija, Islandija, Grenlandija, Šiaurės Amerika, Konstantinopolis, Normandija, baltai, Apuolė*.

4. Išvardyk vikingų karo žygių ir kelionių į tolimus kraštus priežastis.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Naudokis geografijos atlasu ir nurodyk: tris Europos valstybes, kurių teritorijos laikomos vikingų tėvyne;

jūras ir vandenynus, kuriais plaukiojo vikingai.

.....

2 Vikingo Eriko pasakojimas

Perskaityk tekstą ir reikiamose vietose įrašyk praleistus žodžius: *saga, konungas, runos, drakarai, Toras, kuršiai*.

Aš esu Erikas, gyvenau ten, kur banguoja atšiauri jūra. Po karo žygių namuose manęs visada laukia mylinti žmona Astrida ir du smalsūs vaikai: Frėja ir Leifas. Mūsų valdovas, galingas Knutas, pavasario pradžioje surinko mus į didelį žygį. Vyrų greitai paruošė medinius karo laivus – Prieš išplaukiant, žmona man įteikė amuletą, ant kurio sūnus išraižė, kurios turėjo mane apsaugoti. Mes visi prašėme, kad mano šeimą ir mus globotų griausmo dievas Mūsų kelionė driekėsi per jūrą. Kitoje jos pakrantėje gyveno karingi Mums pavyko su jais susitarti taikiai ir gavus išpirką grįžti namo. Mus pasitikęs dainius sukūrė apie mūsų žygį.

3 Mitų apie vikingus griovimas

Populiarūs vaizdiniai apie vikingus neretai yra klaidingi. Remkis vadovėliu, internetu, biblioteka ir nustatyk, ar teiginys atitinka tikrovę (į apskritimą įrašyk **T**), ar yra prasimanymas (į apskritimą įrašyk **P**). Po kiekvienu teiginiu pateik po įrodymą, pagrindžiantį tavo sprendimą.

☐ Garsiaame filme su Džimu Keriu „Kaukė“ pagrindinio veikėjo rasta kaukė susijusi su vikingų tikėjimu.

.....

.....

☐ Vikingų kariai mūšiuose dėvėjo šalms su ragais.

.....

.....

☐ Vikingai buvo viena tauta, valdoma vieno valdovo.

.....

.....

☐ Islandijos vikingai įsteigė seniausią iki šiol veikiančią parlamentą pasaulyje.

.....

.....

☐ Vikingai buvo tik žiaurūs plėšikai.

.....

.....

☐ Vikingai buvo labai nevalyvi ir niekada nesiprausdavo.

.....

.....

4 Žymiausi vikingų laikų radiniai

Priešais save matai žymiausius su vikingais susijusius archeologinius radinius. Naudokis DI programėle ir išsiaiškink, kokie tai radiniai.

Radinio pavadinimas			
Kur rastas?			
Kokios informacijos mokslininkams gali suteikti?			

5 Mokausi vertinti praeitį

Vikingas Leifas Eriksonas Vinlandiją (taip vikingai vadino dabartinę Kanados pakrantę) pasiekė apie 1000 metus. Jei vikingai Amerikoje lankėsi pirmieji, kodėl žemyno atradėju laikomas K. Kolumbas?

.....

.....

.....

[illegible]

- 55

IV skyrius
Lietuva: nuo valstybės sukūrimo
iki Vytauto Didžiojo valdymo

1385 m.

..... m.

1429 m.

..... m. mėn. d.

Lietuvos krikštas.

Žalgirio mūšis.

ISTORINĖS ASMENYBĖS

3 Atpažink pavaizduotas istorines asmenybes ir įrašyk jų vardus.

A

B

C

D

E

F

4 Kurios asmenybės veiklą atspindi apibūdinimas? Įrašyk tinkamą raidę (A–F).

1385 m. sudarė Krėvos sutartį ir tapo Lenkijos karaliumi. 1387 m. krikštijo Lietuvą. Drauge su Vytautu Didžiuoju vadovaudamas Lenkijos ir Lietuvos pajėgoms, 1410 m. Žalgirio mūšyje sutriuškino kryžiuočius.

1345 m. su broliu Algirdu nuo sosto nušalino brolių Jaunutį. Valdovu pripažino Algirdą. Valdė Trakų kunigaikštystę ir Žemaitiją, gynė Lietuvą nuo Kryžiuočių ordino puolimų.

Lietuvos monarchas. Rūpinosi valstybės plėtra į rytus. Svarbiausią karinę pergalę pasiekė 1363 m., sutriuškinęs totorius Mėlynųjų Vandenų mūšyje. Surengė tris žygius į Maskvą.

Lietuvos didysis kunigaikštis. Jam valdant, valstybė pasiekė didžiausią galybę. 1410 m. drauge su Jogaila Žalgirio mūšyje sutriuškino Kryžiuočių ordiną. Nesėkmingai mėgino karūnuotis Lietuvos karaliumi.

Lietuvos valstybės kūrėjas. Suvienijo lietuvių genties žemes į Lietuvos valstybę. 1251 m. krikštijosi ir sudarė taikos sutartį su Livonijos ordinu. 1253 m. vainikuotas krikščioniškos Lietuvos karaliumi.

Lietuvos monarchas. Iš Senųjų Trakų perkėlė sostinę į Vilnių. Dėl krikšto nesėkmingai derėjosi su Romos popiežiumi. Rašė laiškus Hanzos miestų pirkliais ir amatininkams, kvietė vykti gyventi į Lietuvą. Jo vardu pavadinta viena žymiausių Lietuvos valdovų dinastijų.

- 😊 **Puikiai** – viskas pavyko ir panašias užduotis gali padėti atlikti kitiems.
- 😊 **Gerai** – atlikau beveik visas užduotis, bet negaliu padėti jų atlikti kitiems.
- 😐 **Patenkinamai** – ne visas užduotis atlikau ir supratau, turiu dar pasimokyti.
- 😞 **Silpnai** – užduočių neatlikau, nes nieko nesupratau, turiu prašyti mokytojo pagalbos.

ĮSIVERTINIMAS

Šiame užduočių sąsiuvinio skyriuje atlikai daug užduočių. Elgis sąžiningai ir įsivertink, kaip tau sekėsi jas atlikti. Ties tinkamu ženklu pažymėk +.

